

TOIMINTAKATSAUS

2021

Pikassos

Kuva: Tuula Tuominen

PIKASSOS OY
Sosiaalialan osaamiskeskus
Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa

TOIMINTAKATSAUS 2021

Pikassos

SISÄLLYS

1 Katsaus vuoden toimintaan	5
2 Pikassos organisaationa sekä ydinprosessit ja keihäänkärjet	6
3 Tiedot tilikauden 2021 tapahtumista	8
Sosiaalialan verkostorakenteiden vahvistaminen	8
Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet.....	10
Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden uudistaminen	12
Sosiaalialan vaikuttamistyö	14
Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen	15
Kehittämishanketoiminta.....	17
Sosiaaliasiamiestoiminta.....	23
Asiantuntijapalvelujen myynti.....	23
4 Talous.....	24
5 Arvio merkittävimmistä epävarmuustekijöistä ja tulevasta kehityksestä	24
LIITTEET	26

I Katsaus vuoden toimintaan

Vuosi 2021 jatkui hyvin pitkälti etätapaamisten ja -tilaisuuksien merkeissä, kun koronapandemia ei alkanut hellittää. Välillä tilanne oli parempi ja pystyimme muutamia live-tapaamisia järjestämään kuten Kanta-Hämeen lapsen edunvalvojan koulutuksen syksyllä Hämeenlinnan Raatihuoneella. Tunnelma oli mahtavan innostunut koko kolmen päivän koulutuksen ajan ja palaute kokonaisuudesta oli erittäin hyvä. Tuore Satakunnan suunnittelijamme osallistui myös koulutukseen, koska Pikassokselle esitettiin toive [Satakunnan lastensuojelun edunvalvonnan koordinoinnista](#). Tartuimme asiaan ja toteutus alkaa kuluvana vuonna.

Saimme myös kokemusta isojen webinaarien organisoinnista työpajoineen ja paneelikeskusteluineen: sosiaalihuollon juridiikkaseminaari keräsi noin 350 kuulijaa. Monialaisen kirjaamisen oppaan jalkauttaminen THL:n pilotteihin liittyen, keräsi kuulijoita lähes 150. Palautteet näistä molemmista olivat kiitettäviä. Toteutimme myös perjantaisten Ajankohtaiskatsausten lisäksi lastensuojelun tutkimuskatsauksia niin ikään etänä. Kaikissa näissä oli tavoitteena ammattilaisten osaamisen vahvistaminen sekä tutkimuksen, opetuksen ja käytännön yhdistäminen perustehtävämme ja osaamiskeskuslain mukaisesti.

Lastensuojeluhankkeet MONNI ja TOP olivat täydessä vauhdissa ja täytyy todeta toiminnan onnistuneen ihailtavan hyvin, vaikka livetapaamisia oli erittäin vähän. MONNI:n Sytytään yhdessä? -opitaan lastensuojelusta ja systeemisydestä -koulutukset tulivat täyteen ja tässä yksi lainaus saadusta palautteesta: "Hei tämä oli yksi parhaiten koostettuja ja toteutettuja koulutuksia, ja olen kuitenkin aika moneen osallistunut. Looginen, luonteva ja selkeä. Melkein voisi toivoa jatko-osaa." TOP-hankkeessa Satakunnan paneuduttiin onnistuneesti mm. sijoitettu lapsi koulussa ja varhaiskasvatuksessa -teemoihin, jotka ovat monesti jääneet liian vähälle huomiolle.

Kansa-Koulu III -hanke oli jo alkujankin suunniteltu verkkototeutukseksi, joten etätoteutus ei tuonut ongelmia. Hankkeen tuloksista voit katsoa hienon, reilun parin minuutin videon [Kansa-Koulu III -hankkeen tulokset](#). Iso onnistuminen osaamiskeskusille oli saada vuoden lopussa kohdistettuna jatkohanke- hakumahdollisuus kirjaamiseen RRF-hankehaussa.

Loppuvuodesta avautui STM:n toimesta osaamis- ja tukikeskus (OT) -hankehaku, johon Pikassos lähti tekemään hankesuunnitelmaa YTA-alueitasoista verkostoa kuullen. Ennen joulua saimme hankepäätökset ja OT:n osalta saatu raha oli lähes haetun suuruinen.

Pikassos oli edelleen vahvasti mukana joka maakunnassa sote-keskusohjelmien ja osin rakenneuudistuksen toteutuksessa sekä uusien hankesuunnitelmien laadinnassa. Kyseiseen valmisteluun peilaten voi miettiä, miten ajankohtaiselta tuntuu Vappu Taipaleen kirjoitus 34 vuoden takaa. (Ikkunat avoinna maailmaan, Sosiaalihuolto 20v. Juhlakirja, 1988):

"...Näyttää selvältä, että sektorirajoja tulee särkeä, mutta sektoriasiantuntemus täytyy silti olla jostain saatavilla...Asiantuntemuksen rakentaminen ja kannustaminen on sosiaalihuollon tehtävä."

Tampereella 20.1.2022, Tuula Tuominen, Pikassoksen toimitusjohtaja

2 Pikassos organisaationa sekä ydinprosessit ja keihäänkärjet

Pikassos on yksi Suomen 11 sosiaalialan osaamiskeskuksista. Toimintaa säätelee [laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta](#). Pikassos on voittoa tavoittelematon osakeyhtiö, jonka omistavat Hämeenlinnan (50 %), Porin (25 %) ja Tampereen kaupungit (25 %). Toiminta-alueena on kolme maakuntaa: Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Satakunta. Keskeinen rahoitus on STM:n vuosittainen valtionapu, joka Pikassoksen kohdalla on pääsääntöisesti 400 000 euron kummallakin puolella. Pikassoksessa työskenteli 12 henkilöä vuoden 2021 aikana, katso liite 1. Vakihenkilöstöä oli yhteensä seitsemän, kahden tehdessä osa-aikaisesti töitä. Perustoiminnan kehittämistyössä oli karkeasti sanottuna 3 henkilötyövuotta.

Yhtiökokous valitsee vuosittain hallituksen, jossa on 8 jäsentä ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen. Hallituksen kokoonpano liitteessä 2. Lokakuussa pidimme ylimääräisen yhtiökokouksen, koska hallituksen pitkäaikainen jäsen Jukka Lindberg irtisanoutui Pikassoksen pääomistajalta Hämeenlinnan kaupungilta siirtyessään Kanta-Hämeen sote-muutosjohtajaksi. Samassa teimme kaksi muutakin muutosta hallituksen jäsenyyksiin. Hallitukseen kuuluu omistajien lisäksi kuntien ja keskeisten yhteistyökumppaneiden - kuten korkeakoulujen ja perusterveydenhuollon yksikön - edustus. Pikassoksen strategiset tavoitteet ja keihäänkärjet (seuraavilla sivuilla) on mietitty yhdessä Pikassoksen henkilöstön kanssa vuoden alussa. Strategiapäivä hallituksen kanssa jouduttiin siirtämään koronapandemian ja hallituksen kokoonpanon muutosten vuoksi.

Osaamiskeskusverkosto on koko Suomen kattava sosiaalihuollon kehittämisrakenne, jossa tehdään kansallisesti tiivistä yhteistyötä. Osaamiskeskusjohtajat kokoontuivat säännöllisesti kerran kuukaudessa koordinaattorin johdolla Teams-etäyhteydellä. Näiden kokoontumisten lisäksi johtajat tapasivat perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiurun valtiosihteeriä Eila Mäkipäättä ja STM:n, THL:n sekä yliopistojen SosNet verkostoa ja ammattikorkeakoulujen kansallista verkostoa. Yhteiset hankehaut – sittemmin itse hankkeet - tiivistivät yhteistyötä sekä yhteydenpitoa koko osaamiskeskusverkoston välillä, ollen sen keväällä viikoittaista. Myös osaamiskeskussuunnittelijoiden verkosto kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Kokoukset toteutettiin Teams-kokouksina. Osaamiskeskuspäivät pidettiin etäwebinaarina koronapandemian vuoksi ISO:n eli Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimesta. Osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta linjaa osaamiskeskusten toimintaa. Neuvottelukunnan toimikausi on neljä vuotta, Pikassos-alueen osalta siinä jatkoi Jukka Lindberg.

Ydinprosessit 2021

Strategiset keihäänkärjet

Sosiaalialan verkostorakenteiden vahvistaminen	Koordinoimme maakuntien monitoimijaisia verkostoja ja vahvistamme sosiaalihuollon yhteistyörakenteita. Olemme aktiivinen toimija valtakunnallisissa verkostoissa.
Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden uudistaminen	Toimimme sosiaalialan asiantuntijoina sote -rakenteiden ja -palveluiden uudistamistyössä alueilla sekä muutoksen tukena kunnille. Edistämme asiakaslähtöistä toimintakulttuuria ja asiakkaiden osallisuutta. Vaikutamme tavoitteellisesti tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen yhteisten rakenteiden suunnitteluun.
Sosiaalialan vaikuttamistyö	Vaikutamme aktiivisesti sosiaalialan asiantuntijana kansallisella, alueellisella sekä paikallisella tasolla. Vahvistamme asiakaslähtöisyyttä nostamalla keskusteluun ja viemällä kehittämisprosesseihin asiakkaiden moninaisia elämäntilanteita ja sosiaalisia ilmiöitä. Edistämme systeemistä palvelujärjestelmäajatusta ja välillisesti kustannusvaikuttavuuden kehittymistä (value based social care). Hyödynnämme ja edistämme digitalisaation mahdollisuuksia sekä kehittämistoiminnassa että palveluissa.
Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen	Rakennamme käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen monitoimijaisia vuoropuhelun foorumeita ja tavoitteellisia kehittämisprosesseja ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Vahvistamme sosiaalihuollon tutkimustoiminnan alueellisia rakenteita.
Kehittämishanketoiminta	Hyödynnämme kehittämisen asiantuntijuuttamme toimimalla uusien hankkeiden aloitteellisenä valmistelijana, aktiivisena toteuttajana ja johtajana. Toimimme myös kehittämisprosessien tukena ja arvioinnin asiantuntijana.
Sosiaaliasiamiestoiminta	Tuotamme lakisääteisiä sosiaaliasiamiespalveluita koko Kanta-Hämeelle ja Pirkanmaalta Akaalle ja Urjalalle. Sosiaaliasiamiehemme edistää sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeusturvaa neuvomalla ja tiedottamalla asiakkaita sekä heidän omaisiaan. Lisäksi hän konsultoi sosiaalihuollon työntekijöitä.

Löydät seuraavat myös kotisivuiltamme:

<https://pikassos.fi/aineistot/send/2-pikassoksen-toimintakatsaukset-ja-suunnitelmat/1301-ydinprosessit-2021>

3 Tiedot tilikauden 2021 tapahtumista

Sosiaalialan verkostorakenteiden vahvistaminen

Tavoite

Koordinoida monitoimijaisia maakunnallisia tai ylimaakunnallisia, kuntakentän ja koulutuksen sekä järjestöjen verkostoja. Pikassos koordinoijana huolehtii siitä, että verkoston tavoite tulee määritellyksi.

Toimia aktiivisesti myös sidosryhmien järjestämissä maakunnallisissa, YTA-tasoisissa ja kansallisissa verkostoissa.

Toteuma

Monitoimijainen verkostotyö oli Pikassoksen keskeisin toimintamuoto myös kuluneena vuonna. Vuonna 2021 oli toiminnassa alla olevat kehittäjäverkostot ja foorumit, joissa Pikassos toimi organisoijana, vetäjänä tai muuten keskeisessä roolissa. Tässä mainittuna perustoiminnan kehittäjäverkostot, näiden lisäksi hankkeilla oli paljon erilaisia työryhmiä ja verkostoja.

- **Kanta-Hämeen sosiaalijohdon foorumi** jatkoi toimintaansa Pikassoksen koordinoimana ja kokousti vuoden aikana neljä kertaa.
- *Varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden maakunnallisista kehittäjäverkostoista Kanta-Hämeen verkosto kokoontui vuoden 2021 aikana neljä kertaa ja Satakunnan verkosto kaksi kertaa.*
- *Kanta-Hämeen kunnallisten lastensuojelulaitosten esimiehet* kokoontuivat Pikassoksen vetämänä verkostona yhteensä kolme kertaa. Kokouksiin osallistui säännönmukaisesti myös lastensuojelun monialaisia yhteistyörakenteita kehittävän MONNI-hankkeen Kanta-Hämeen alueen koordinaattori. Kunnalliset lastensuojelulaitokset ovat keskeinen MONNI-hankkeen yhteistyötaho.
- Pikassos koordinoi Kanta-Hämeessä *lastensuojelun edunvalvonnan toimijaverkoston* (sosiaalitoimi, käräjäoikeus, Hämeen poliisi, digi- ja väestötietovirasto DVV ja AVI) maakunnallisia yhteistyökokouksia säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Kokouksiin kutsuttiin mukaan myös alueella toimivat lasten edunvalvojat. Lastensuojelun edunvalvojat kokoontuivat lisäksi kolme kertaa Pikassoksen vetämään ryhmätyönohjaukseen. Pikassos ja XAMK järjestivät syksyllä 2021 myös kolmipäiväisen lapsen edunvalvojan koulutusprosessin Hämeenlinnassa. Kanta-Hämeeseen ja lähimaakuntien alueille saatiin koulutusprosessin myötä 25 uutta lasten edunvalvojaa.
- **Pirkanmaan Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut -työryhmä** jatkoi toimintaansa lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen kehittämiseksi, mutta fokusoitui erityisesti lastensuojelun kysymyksiin muuttaen nimensäkin *lastensuojelun kehittäjäryhmäksi*. Ryhmä toimi näin myös MONNI-hankkeen taustaryhmänä sekä sosiaalipalvelujen Ilmapuntarin (työhyvinvoinnin mittari) ja lastensuojelun systemisen toimintamallin ohjausryhmänä. Työryhmä kokoontui vuonna 2021 kahdeksan kertaa. Ohjausryhmäasioiden lisäksi se keskittyi Pirkanmaan sote-keskusohjelman valmisteluun mm. miettimällä keskeisimpiä kehittämisen keihäänkärkiä lapsiperheiden sosiaalipalveluissa sekä koronatilanteen vertaistuelliseen jakamiseen ja yhteisten toimintojen miettimiseen.

- Vuonna 2021 Pikassos kutsui koolle *Pirkanmaan sosiaalialan kehittäjäryhmän* viidesti. Ryhmän kestoaiheena oli Matti Karvosen palvelutehtävuokituksen ja Kanta-liittymisen etenemisen projekti, samoin PirSoten kehittämisohjelman ajankohtaiset kuulumiset. Lisäksi keskusteltiin muista, akuuteista ja meneillään olevista sosiaalihuollon kehittämisen teemoista Pirkanmaalla tai kansallisestikin – kuten mm. sosiaalityön VTR- tutkimushakuun liittyvistä asioista. Kävimme myös ensimmäisessä kokouksessa arviointia ryhmän jatkamisen mielekkyydestä. Osallistujat toivoivat ehdottomasti työryhmän jatkavan toimintaansa.
- Pikassos koordinoi *Systeemisen lastensuojelun perheterapeuttien ja konsultoitien sosiaalityöntekijöiden verkostoa* Pirkanmaalla, kokoontumisia oli neljä kertaa. Verkostossa jaettiin vuonna 2021 Pirkanmaalle systeemisen tiimikokouksen ja sitä seuraavien jatkokokousten kirjaamispohja (Lempäälän malli) sekä systeemisen työotteen työkirja (Tampereen kaupunki). Toimintamallin kehittämisen tueksi sovittiin, että materiaalit kootaan Pikassoksen nettisivuille.
- TKI&O esiselvityksen jälkeen muodostettu alatyöryhmä jatkoi YTA-alueella laaditun sosiaalialaan tutkimus- ja kehittämisohjelman maakunnallista toimeenpanoa Pirkanmaalla, tämä työryhmä kokoontui kolme kertaa.
- **Satakunnassa** Pikassos toteutti syksyllä 2021 Talous- ja asumissosiaalisen työn Toivon tasapaino –opintopiirin yhteistyössä Fyffee-hankkeen ja Asumattomuuden puolittaminen – hankkeen kanssa. Opintopiirin ryhmä kokoontui 4 kertaa asumis- ja taloussosiaalisen työn teemojen äärelle.
- Syksyllä Pikassos kokosi ja alkoi koordinoida työikäisten sosiaalipalveluiden ja vammaispalveluiden johtavien verkostoja. Tarkoituksena oli luoda foorumi sosiaalihuollon ja -työn maakunnallista kehittämistä koskevalle keskustelulle, sekä tarjota johtaville ammattilaisille mahdollisuus yhteiseen pohdintaan ja vertaistuelliseen keskusteluun.
- Sosiaaliseen raportointiin liittyen Pikassos vastasi *Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kokemustiedon raportointikäytännöt* -osahankkeen (Satakunnan sote-rakenneudistushanke) sisällöstä ja kehittämisryhmän työstä.
- Taloussosiaalityön verkosto toimi vuonna 2021 uudistuneella kokoonpanolla koko Pikassos-alueen laajuisena taloussosiaalityön kehittämis- ja keskustelufoorumina, kokoontumisia oli vuoden 2021 aikana neljä. Kokoontumissa syvennyttiin joka kerta yhteen teemaan tarkemmin, mutta keskusteltiin myös yleisemmin taloussosiaalityön paikallisista kuulumisista ja ajankohtaisista ilmiöistä. Vuoden aikana verkostossa kuultiin asiantuntija-alustuksia muun muassa kansallisesta taloussosiaalityön tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, talousneuvola-toimintamalleista, Takuusäätiön asumis- ja talousneuvonnan kehittämisestä, sekä puheenvuoro sosiaaliammattilaiselle näyttävistä talouden ja sosiaalityön kytköksistä.
- Pikassos veti kansallista Maakuntien sosiaalihuollon ICT-valmistelijoiden "Nyrkit savessa" – verkostoa.
- Pikassos koordinoi Asiakastietojärjestelmien pääkäyttäjien verkostotapaamisia.

Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet

Pikassoksella oli vuonna 2021 edelleen useita ohjaus- ja työryhmäjäsennyksiä, jotka olivat osaltaan tukemassa monitoimijaista verkostotyötä ja sille asetettuja tavoitteita. Nämäkin perustoiminnan henkilöstön, hankeväellä lisäksi useita muita jäsenyyksiä. Alla luettelo:

- Lapsen edunvalvonnan kansallisen kehittämissuunnitelman ohjausryhmä sekä osaamiskeskusasiantuntijoiden verkosto
- Kansa-koulu III-hankkeen ohjausryhmä
- Kansallinen OT-koordinaatioryhmä
- Kanta-Hämeen strateginen sote-ryhmä (vain alkuvuosi 2021)
- Kanta-Hämeen strategisen sote-johdon muutosvalmennus (syksystä 2021 alkaen)
- Kanta-Hämeen valtionapuhankkeiden ohjausryhmä
- Kaupin yliopistollisen sote-keskuksen ohjausryhmä (Pirkanmaa)
- MONNI-hankkeen ohjausryhmä
- MUKANA-hankkeen ohjausryhmä
- Pirkanmaan Perusterveydenhuollon yksikön kehittämistyön ohjausryhmä
- PirSote ja KOMAS-ohjausryhmä Pirkanmaalla
- Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön ohjausryhmä
- Satakunnan Päivystysapu 116117 & Omaolo-palvelut ohjausryhmä
- Satakunnan LAPE-yhteistyöryhmä
- SOTETIE-hankkeen ohjausryhmä
- Systemisen lastensuojelun kansallinen ohjausryhmä
- Tampere Praksis-ohjausryhmä
- TOP-hankkeen ohjausryhmä
- TOSI –hankkeen ohjausryhmä
- Vaikuttava sosiaali- ja terveysalan TKI-ympäristö, KEHYS - Kehitämme yhdessä! -hankkeen ohjausryhmä

Muut työryhmät

- Kanta-Hämeen HyTe-ryhmä
- Kanta-Hämeen LAPE-yhteistyöryhmä
- Kanta-Hämeen sosiaalijohdon foorumi
- Kanta-Hämeen Tulevaisuuden sote-keskusohjelman mielenterveys- ja päihdepalveluiden alatyöryhmä
- Kanta-Hämeen Tulevaisuuden sote-keskusohjelman operatiivinen työryhmä
- Kanta-Hämeen Tulevaisuuden sote-keskusohjelman sosiaalihuollon alatyöryhmä
- Kaupin yliopistollisen sosiaali- ja terveyskeskuksen aluefoorumi (Kylse-YFO)
- Maakunnallistuva aikuissosiaalityö -Kuntaliiton vetämä valtakunnallinen verkosto
- Monitieteisen lastensuojelututkimuksen kansallinen ryhmä

- Opetuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmä (OTU-ryhmä) Pirkanmaalla
- Pirkanmaan maakunnallinen LAPE-yhteistyöryhmä
- Pirkanmaan lastensuojelun kehittäjäryhmä (ent. lasten ja perheiden kehittäjäryhmä)
- Pirkanmaan sosiaalihuollon tietojärjestelmien pääkäyttäjärhmä
- Pirkanmaan hyvinvointialueen sote-jaoston alaiset työryhmät: Integraatio ja TKIO sekä KI ja -työryhmät sekä Aikuissosiaalityön ja lapsiperheiden hyvinvointialuevalmistelu -työryhmät
- Satakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä
- Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen kuntaverkosto
- Satakunnan TKIO-koordinaatiotyöryhmä
- Satakunnan varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden toimijoiden verkosto
- Seurantaryhmä: Lasten edunvalvonnan kansallisen kehittämisen suunnitelma
- Sosiaaliamiesten työkokoukset (osaamiskeskukset) ja valtakunnallisen Sosiaaliamiehet ry:n varapuheenjohtajana toimiminen
- Sosiaalialan TKI&O-työryhmä, alatyöryhmä Pirkanmaalla
- Sote-palvelurakennetyöryhmä Satakunnassa
- Satasoten työvaliokunta
- Satakunnan perhekeskusverkosto
- Aluetuki-hankkeen kehittäjäryhmä Satakunnassa
- Satakunnan sote-rakennemuutoksen hypoteesikanvaasityöryhmä
- Valtakunnalliset rakenteellisen sosiaalityön työpajat
- Satakunnan hyvinvointialueen valmistelun järjestämisen työryhmä, asiantuntijajäsenyys
- Sote-uudistuksen toimeenpanon sidosryhmäverkosto, kansallinen, STM:n vetämä
- Sote-uudistus ja sosiaalityö - kansallisten seminaarien ja yhteistyöalueiden työpajojen kokonaisuuden suunnittelu yhteistyö
- Systeminen lastensuojelu Pirkanmaalla: perheterapeuttien ja konsultoitvien sosiaalityöntekijöiden verkosto
- Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan neuvottelukunta

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden uudistaminen

Tavoite

Huolehtia, että sosiaalialan ja sosiaalihuollon asiakkaiden näkökulma tulee vahvasti esille ja huomioitua sote-rakenteiden ja -palveluiden uudistamistyössä.

Vaikuttaa aktiivisesti tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen rakenteiden suunnitteluun edelleen.

Toteuma

Pikassos oli kaikissa maakunnissaan tiiviisti mukana Tulevaisuuden sote-keskus-hankkeen työryhmissä sekä toteutuksessa ”jalkautuen” osin myös kuntiin. Lisäksi olimme mukana täydennyshaun hankesuunnitelmien sisältöjen pohdinnoissa ja sanoituksissa, erityisesti sosiaalihuollon osalta. Kävimme myös runsaasti sparraavia taustakeskusteluja maakuntien Tulevaisuuden sote-keskus-hankkeiden kehittäjien kanssa. Edellisen lisäksi Pikassos oli mukana varsinaisissa hyvinvointialueiden valmistelun työryhmissä – kuten TKIO- ja Aikuissosiaalityön hyvinvointialuevalmistelu -työryhmät.

Pikassos oli myös mukana koordinoimassa THL:n sosiaalihuollon kehittämisohjelmaa Pirkanmaalla ja Satakunnassa sekä niihin liittyviä pilotteja: osallistavan sosiaalityön menetelmien - ja monialaisen asiakassuunnitelmien pilotit. Jälkimmäiseen liittyen Pikassos piti useita tilaisuuksia jalkauttaen kuntiin THL:n Monialaisen kirjaamisen opasta. Yksi tilaisuus oli julkinen ja suunnattu koko Pikassos-alueelle, osallistujia oli noin 140. Luento löytyy [Pikassoksen YouTubesta](#) .

Tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen rakenteiden suunnitteluun vaikutettiin jatkamalla TKI&O – projektointia Pirkanmaalla, osallistumalla aktiivisesti Kaupin yliopistollisen sote-keskuksen ohjausryhmään sekä erilliseen aluefoorumiin. Pikassos oli myös yksi kyseisen foorumin yhteistyösopimuksen keskeisistä sopija osapuolista. ”*Sopijaosapuolet sitoutuvat kehittämään TKIO-yhteistyöfoorumia alustaksi yhteistyölle. Alustana toimiessaan yhteistyöfoorumin tehtävä on kehittää laaja-alaisesti uusia toimintamalleja peruspalveluiden tutkimus- opetus ja kehittämistyölle sosiaali- ja terveysalalla monialaisen ja monitieteisen tutkimuksen perustalta. Samalla se tunnistaa tutkimus-, kehittämis- ja koulutustarpeita, informoi niistä ja luo edellytyksiä työelämlähtöiselle tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja oppimis- (TKIO) toiminnalle.*” Lisäksi Pirkanmaalla perustettiin hyvinvointialueen suunnitteluun TKIO-työryhmä sotejaoston alle sekä KI-alatyöryhmä, näissä molemmissa Pikassoksella on keskeinen rooli. Satakunnassa Pikassos oli mukana kehittämässä netissä toimivaa TKIO-koordinaatioalustaa ”Satainno” ja on sitoutunut yhdeksi pääkäyttäjäksi sekä sisällöntuottajaksi. Koordinaatioalustaan tulee omat osiot tutkimukselle, kehittämiselle ja innovaatioille sekä opetukselle ja osaamiselle. Lisäksi tulee kaikille kansalaisille avoin osallistu ja verkostoidu –osio, jossa voi jättää kehittämisideoita.*

Sosiaali- ja terveysministeriö avasi lokakuussa yliopistollisille sairaanhoitopiireille suunnatun valtionavustushaun koskien yhteistyöalueittain koordinoitua psykososiaalisten menetelmien kehittämistyötä ja lasten ja nuorten vaativan erityistason palveluiden eli osaamis- ja tukikeskusrakenteen (OT-keskus-) kehittämistä. Pikassos valmisteli OT-keskushankesuunnitelman

tiivissä yhteistyössä TAYSin sekä maakuntien Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeiden vastuuhenkilöiden, sote-johdon ja Pohjalaismaakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n kanssa. Hankepääätös saatiin juuri ennen joululomia, haetusta 400 000 eurosta myönnettiin 380 000 euroa OT-osuuteen. Käytännössä se mahdollistaa Pikassokseen kahden henkilön palkkaamista tuleville kahdelle vuodelle. Näin päästään käynnistämään yhteistyöalueen koordinoitu OT-verkostoituminen ja suunnittelemaan sekä konkretisoimaan erityisen vaativiin palveluihin liittyvää TKIO -toimintaa.

Sosiaalialan vaikuttamistyö

Tavoite

Toiminta sosiaalialan asiantuntijana on näkyvää ja vaikuttavaa niin alueellisella kuin kansallisella tasolla.

Toteuma

- Osallistuimme sote-keskus -ohjelmien täydennyshakuun ja sosiaalihuollon näkemyksen sanoittamiseen joka maakunnassa.
- Olimme Pirkanmaalla mukana THL:n arviointiraportin kommentointityöryhmässä.
- Toteutimme rakenteellista sosiaalityötä monella tapaa; Satakunnassa jatkettiin sosiaalisen raportoinnin kehittämistä ja toteutettiin 50 % työpanoksella rakenneuudistushankkeen sisällä ammatillisen kokemustiedon raportoinnin kehittämistyötä. Lisäksi osallistuttiin THL:n kansallisiin Rakenteellisen sosiaalityön työpajoihin ja pidettiin julkinen Rake-seminaari.
- Sosiaaliasiamiestyössä tehdään vaikuttamistyötä pitkin vuotta. Erityisesti vuosittaisessa sosiaaliasiamiehen selvityksessä ja keväaseen ajoittuvassa Kanta-Hämeen sosiaalijohdon foorumissa nostetaan esille asioita, joihin sopimuskunnissa tulisi kiinnittää huomiota. Palautteen perusteella kehittämistä vaativiin ilmiöihin on reagoitu.
- Vaikutimme myös useammissa valtakunnallisissa työryhmissä.
- Lisäksi osaamiskeskusjohtajien verkosto laati erilaisia vaikuttamispapereita ja otti kantaa lainsäädännön valmisteluihin. Tapasimme myös Krista Kiurun valtiosihteeriä kaksi kertaa, tuoden erityisesti esiin huolta osaamiskeskusten ja sosiaalialan tkio-asioiden tulevaisuudesta.
- Pikassoksen toiminta sosiaalialan asiantuntijana voidaan sanoa olleen täten näkyvää ja vaikuttavaa vuonna 2021.

Pikassos oli edelleen mukana työstämässä Suuntiman -sähköisen palvelun sosiaalityön kysymyksiä sekä huolehti osaltaan kuntien aikuissosiaalityön rekrytoinnista pilotoimaan Suuntimaa sosiaalityössä. Pilotointi ei toteutunut odotetulla tavalla, Suuntimaa ei pystytty sosiaalityössä juurikaan testaamaan johtuen koronatilanteesta ja resurssivajeesta, mutta työryhmä päätti, että kysymykset otetaan käyttöön eli ne löytyvät nyt Suuntima-valikosta nimellä Sosiaalinen hyvinvointi ja arki -kysymykset.

Käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen vuoropuhelun edistäminen

Tavoite

Huolehdimme osaltamme, että käytännön, koulutuksen ja tutkimuksen toimijat ovat vuoropuhelussa keskenään ja pystyvät hyödyntämään toistensa osaamista.

Vahvistamme sosiaalihuollon tutkimustoiminnan alueellisia rakenteita.

Jatkamme TKI&O sosiaalialan tutkimus- ja kehittämissohjelman toimeenpanoa.

Toteuma

Pikassos oli mukana toteuttamassa tavoitteen mukaista toimintaa: Sosiaalialan ajankohtaiskatsauksia järjestimme etänä yhteensä 25 (kts. alla tarkemmin). Uutena avauksena järjestimme lastensuojelun tutkimuskatsauksia, joissa väitöskirjan tehnyt tutkija alusti noin 45 minuutin ajan, jonka jälkeen oli tilaa keskustelulle. Katsaukset saivat erittäin hyvät arvioinnit, joten niitä jatketaan tulevana vuonna.

Yhteisenä isona ponnistuksena järjestimme sosiaalihuollon juridiikkaseminaarin. Pikassos ja Tampereen yliopisto käynnistivät sosiaalialan ylimaakunnallisen juridiikkaseminaarin valmistelut jo marras-joulukuussa 2019. Juridiikkaseminaarin aiheeksi valikoitui johdatus oikeudelliseen ajatteluun sekä sosiaalihuoltolain keskeisiin säännöksiin ja niiden soveltamiseen. Sosiaalihuollon juridiikkaseminaaripäivä toteutettiin aamupäivänwebinaarina 5.2.2021, jossa asiantuntijoina toimivat sosiaalioikeuden professori Laura Kalliomaa-Puha Tampereen yliopistolta ja sosiaaliasiamies Satu Loippo Pikassoksesta. Seminaaripäivä jatkui iltapäivällä maakunnittain Teams-alustalla organisoiduissa ja etukäteen maakunnittain valmistelluissa työpajoissa. Työpajojen työskentelystä nostettiin oikeudellisia kysymyksiä paneelikeskusteluun 17.2.2021. Kaikkiaan sosiaalihuollon juridiikan äärelle pysähtyi enimmillään seminaaripäivänä Pikassos -alueelta noin 350 ammattilaista ja opiskelijaa, ja paneelikeskustelua seurasi noin 280 kuulijaa. Seminaarin sekä työpajatyöskentelyn arvioinnit olivat erittäin hyvät, kokonaisuuden yleisavosana oli 8,6. Voit lukea toteutuksesta tarkemmin täältä:

[Pikassoksen uutiskirje 3](#)

Oppilaitosyhteistyötä tehtiin lisäksi mm. [Praksiksen](#), Kanta-Hämeen Lapsen edunvalvojan koulutuksen, sosiaaliasiamiehen pitämän erillisen koulutuksen ja sosiaalityönharjoittelijan ohjaamisen kautta. Pikassos oli myös luennoimassa yliopiston opiskelijoille ja osallistui Tampereen ammattikorkeakoulun Sosiaalialan neuvottelukunnan toimintaan.

Sosiaalityön VTR -rahoitusauksessa ([Sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen valtionavustus](#)) olimme aktiivisessa yhteistyössä mm. Tampereen ja Jyväskylän yliopistojen kanssa, samoin DIAK:n kanssa. Näistä hausta ei saatu rahoitusta.

Kaupin yliopistollinen sote-keskus ja aluefoorumi yhteistyö sekä Satakunnan TKIO -asioita kuvailtu jo aiemmassa kappaleessa, kts. kohta Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden uudistaminen*.

Yksi koulutusmuoto käytännön ammattilaisille on Pirkanmaan perusterveydenhuollon yksikön **Ketjulähetti-toiminta**, jossa Pikassos koordinoi toimintaa sosiaalihuollon välisten tutustumisjaksojen osalta, mutta koronatilanteesta johtuen, jaksoja ei toteutunut yhtään vuonna 2021.

Pikassos oli auditoimassa Pirkanmaan perusterveydenhuollon yksikön TEKE-koulutusta ja arvioimassa sen soveltuvuutta so-teke-koulutukseksi. Havainnot olivat erittäin positiivisia ja rohkaisevia tulevan suunnittelua varten.

Sosiaalialan verkkomuotoiset ajankohtaiskatsaukset

Pikassos jatkoi vuonna 2021 verkkomuotoisia sosiaalialan ajankohtaiskatsauksia perjantaiamuisin. Ne järjestettiin yhteistyössä pirkanmaalaisten, kantahämäläisten ja satakuntalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Nämä maksuttomat viikoittaiset tilaisuudet suunnattiin sosiaalialan ammattilaisille, yhteistyötahoille ja ylipäättään aiheista kiinnostuneille. Verkkotilaisuuksia järjestämällä pyrittiin vahvistamaan sosiaalialan sisäistä tiedonvaihtoa, lisäämään tutkimustiedon soveltamista asiakastyössä, jakamaan hyviä käytäntöjä ja nostamaan ajankohtaisia ilmiöitä keskusteluun. Kuhunkin ajankohtaiskatsaukseen osallistui vaihtelevasti 20-80 kuulijaa. Syksyllä aloitimme katsauksen tallentamisen ja siirtämisen [YouTube-kanavalle](#). Kaikki aiemmat ajankohtaiskatsausten materiaalit on koottu nettisivuille [menneet Ajankohtaiskatsaukset](#).

Kehittämishanketoiminta

Tavoite

Tukea hankkeiden toimintaa niiden toteuttaessa tavoitteitaan hankkeiden tavoitteiden mukaisesti. Huolehtia osaltaan hankkeiden tulosten juurruttamisesta. Tukea sote-keskus -ohjelman toteutusta ja täydennyslakia.

Toteuma

- Hankkeiden arviointia toteutettiin suhteessa hankkeiden omiin tavoitteisiin.
- Raportoinnit päättyneistä hankkeista valmistuivat määräajassa.
- Sote-keskus -ohjelmaa toteutettiin kaikissa maakunnissa Pikassoksen taustavoimalla. Samoin sosiaalihuollon kehittämisohjelmaa, josta Pikassos otti koordinaatiovastausta kahdessa maakunnassaan.

Vuosi 2021 oli vilkasta erillishankkeiden toteutusaikaa. Kansallisista hankkeista Pikassos oli osatoteuttajana Kansa-Koulu III-hankkeessa omalla alueellaan, hallinnoijana MONNI – Lastensuojelun monialainen kehittäminen Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla-hankkeessa ja osatoteuttajana TOP -Tuki oikeasta paikasta -lastensuojelu hankkeessa.

MONNI -hankkeen tavoitteena on selkeyttää lastensuojelun monialaisen yhteisen tekemisen rakenteita ja käytäntöjä sekä ulottaa niihin systeemistä orientaatiota. Visiona on, että lastensuojelun asiakkaina olevat lapset ja perheet saavat koordinoitusti yksilöllisen tarpeeseensa perustuvan monialaisen avun ja kokevat hyötyvänsä siitä, sekä yhteisen tekemisen rakenteet ja käytännöt ovat systemaattiset ja tukevat systeemistä työtettä. MONNI-hanke on antanut seuraavat palvelulupaukset:

- Työkaluja asiakkaan osallistumisen vahvistamiseen itseään koskevassa lastensuojelun työskentelyssä.
- Maakunnallisten lastensuojelun kokemusasiantuntija-rakenteiden mallintaminen hyvinvointialueiden käyttöön.
- Systeemistä ajattelua hyödyntäviä monialaisia kehittämisen tiimejä lastensuojelun ja yhteistyökumppaneiden ammattilaisille ja johdolle. Tavoitteena sopia asiakaslähtöisesti yhteisen tekemisen käytännöistä.
- Mallinnus vaativan sijaishuollon, erikoissairaanhoidon ja vaativan erityisen tuen oppimisen yhteisasiakkuus-osastosta (Pirkanmaa).
- Sytytään yhdessä? Opitaan lastensuojelusta ja systeemisytydestä - koulutukset lastensuojelun yhteistyökumppaneille.

Monnin toteutuksesta ja etenemisestä voit lukea enemmän täältä: [MONNI](#)

TOP -hankkeessa tavoitteet ovat seuraavat:

1: Lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja nuoret saavat nykyistä paremman tuen koulunkäyntiinsä, sekä tarvitsemansa mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Sivistyspalveluiden osalta hankkeessa kehitetään toimintamalleja sijoitetun lapsen koulun käyntiin, sekä varhaiskasvatukseen. Myös kouluikämyttömyyden ja lastensuojelun rajapintaan sovelletaan systeemisen toimintamallin käytänteitä. Mielenterveystyön työpaketissa keskitytään lastensuojelulaitosten ja psykiatrian osastojen välisen yhteistyön kehittämiseen, lastensuojelun sekä nuorisopsykiatrian väliseen systeemiseen verkostotyöhön ja lisäksi sijaishuoltoon siirtyvien lasten terveystarkastusten mallintamiseen.

Päihdepalveluiden osalta TOP -hanke kartoittaa ja vie pilotointiin toimivia nuorten päihdeinterventio- ja hoitomalleja. Lisäksi koko hankealueella valmistellaan pilotteja, joissa päihde- ja mielenterveyspalvelut jalkautetaan lastensuojelulaitoksiin.

2: Lastensuojelun monialainen osaaminen vahvistuu. Systeemisen tiimityöskentelyn avulla pyritään lapsen ja perheen tilanteen syvällisempään ja yhteiseen ymmärtämiseen ja sitä kautta vaikuttavampaan lastensuojelutyöhön. Yhteistyötä tulee hankkeen avulla pyrkiä tiivistämään niin organisaation, operatiivisen toiminnan kuin yksilöiden tasollakin. Viitekehystenä toimii systeemisen lastensuojelun malli.

3: Lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet lisääntyvät. Kokemusasiantuntijat ovat mukana hankkeen työryhmissä, webinaareissa ja tapahtumissa. Top-hanke järjesti koulutusta kokemusasiantuntijoiden käyttämisestä ammattilaisille. Lisäksi kokemusasiantuntijat tuottavat koulutus- ja viestintä materiaalia hankkeelle ja yhdessä hankkeen kanssa. Osallisuutta toteutetaan kaikissa hankkeen työpaketeissa.

Voit lukea toteutuksesta lisää täältä: [TOP-hanke](#)

Tiedontuotannon monitoimijainen verkostotyö

Kansa-koulu III - Sosiaalialan kirjaamisosaamisen vahvistaminen digitaalisesti

Kansa-koulu III -hanke pohjautui Kansa-koulu I ja Kansa-koulu II -hankkeisiin, jotka myös olivat valtakunnallisia hankkeita ja jotka toteutettiin sosiaalialan osaamiskeskusverkostona. Kansa-koulu III -hanke sai rahoituksen STM:ltä ajalle 1.4.2020-31.12.2021. Hanketta hallinnoi Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus VASSO. Pikassoksessa suunnittelijana toimiva Anni Kuhalainen toimi Kansa-koulu III -hankkeen aluekoordinaattorina 60% työajalla.

Hankkeen tavoitteena oli valmentaa uusia kirjaamisasiantuntijoita ja kasvattaa kirjaamisasiantuntijoiden määrää erityisesti sellaisiin organisaatioihin, joissa ei ollut aiempien hankekausien aikana valmennettuja kirjaamisosaajia. Hankkeen toisena tavoitteena oli tukea jo aiemmin valmistuneiden ja hankkeen aikana valmennettujen kirjaamisasiantuntijoiden toimintaa järjestämällä sekä kertaavaa kirjaamisvalmennusta että ylläpitämällä kirjaamisasiantuntijaverkostoja. Eri osaamiskeskuksissa työskentelevät hankkeen aluekoordinaattorit toimivat uuden

valmennusmateriaalin tuottajina, oman alueensa verkostojen koordinoijina ja tapaamisten vetäjinä sekä ennen kaikkea uusien asiantuntijoiden valmentajina Kirjaamisfoorumilla.

Kirjaamisvalmennuksia toteutettiin kaikkiaan 71 valmennusryhmää kokonaan digitaalisella oppimisalustalla, Kirjaamisfoorumilla sekä yksityiselle että julkiselle sektorille. Hanke järjesti vuoden 2021 aikana useita alueellisia kirjaamisasiantuntijaverkostotapaamisia ja syksyllä 2021 kirjaamisasiantuntijoille suunnatun Verkostofoorumin, joka toteutettiin digitaalisessa oppimisympäristössä. Hanke tuotti www.kirjaamisfoorumi.fi -sivustolle runsaasti avointa valmennusmateriaalia, kirjaamisen kehittämistä käsitteleviä blogitekstejä sekä muun muassa Kirjaamisasiantuntijan käsikirjan, jonka toisena vastuukirjoittajana toimi Anni Kuhalainen. Hankkeen puitteissa tehtiin myös tiivistä yhteistyötä Pikassos-alueen maakuntien rakennuudistushankkeiden ja (maa)kuntien Kanta-projektien kanssa, jolloin mahdollistui myös eri alueiden tarpeista nousut räätälöidympi kehittämistyö kirjaamisosaamisen edistämiseksi.

Sosiaalihuollon Kanta-palveluihin liittymisen ja palvelutehtäväluokituksen käyttöönoton hanke Pirkanmaalla

Palvelutehtäväluokituksen uudistuksen ja Kanta-liittymisen tukea Pirkanmaalle tarjottiin Pikassoksesta vuoden 2021 ajan ja sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntija Matti Karvonen aloitti työnsä vuoden alussa. Asiantuntijatyö ostettiin Pikassokselta Pirkanmaan valtionavusteisen sote-rakennuudistuksen Komas3-hankkeen rahoittamana. Tarpeena oli valmistautuminen kansallisten luokitusmuutosten toteuttamiseen asiakastietojärjestelmissä, sosiaalihuollon Kanta-liittymisen valmisteluissa Effic-organisaatioissa sekä kirjaamisen kehittämisessä. THL:n määräyksen mukainen palvelutehtäväluokitus ja sen mukaiset käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tuli ottaa käyttöön vuoden 2020 loppuun mennessä, mutta Pirkanmaalla tätä ei vielä oltu toteutettu.

Pirkanmaalla sosiaalihuollon asiakastietojärjestelminä toimii pääosin kahden tuoteperheen järjestelmät:

- Akaa, Ikaalinen, Mänttä-Vilppula, Juupajoki, Parkano, Kihniö, Sastamala, Punkalaidun, Urjala, Valkeakoski, Virrat sekä Ruovesi käyttävät Pro Consona-järjestelmää 8 eri järjestelmäympäristössä
- Hämeenkyrö, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Pälkäne, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi käyttävät EfficYPH-järjestelmää 7 eri järjestelmäympäristössä
- Lisäksi jotain sosiaalihuollon asiakastietoa kirjataan myös potilastietojärjestelmiin, mutta niiden tietojen kirjaamismuutokset rajattiin tässä vaiheessa hankkeen ulkopuolelle

Pro Consona-ympäristöjen osalta järjestettiin pääkäyttäjätapaamisia ja työpajoja kansallisten luokitusten käyttöönoton tueksi. Niiltä osin kuin tietojärjestelmä mahdollisti, toteutettiin kansalliset määritykset:

- Palvelutehtäväluokituksen käyttöönotto
- Sosiaalipalveluiden luokituksen käyttöönotto
- Asiakaskertomusmerkintöjen luokituksen käyttöönotto
- Päätösotsikoinnit

- Tärkeimpien asiakasasiakirjojen (asiakassuunnitelmat, palvelutarpeen arvioinnit) sisältöjen muokkaaminen kansallisia määräyksiä vastaaviksi

Liittymistä sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon (Kanta-palvelut) ei Pro Consona-organisaatioiden osalta suunniteltu, koska tietojärjestelmä ei ole sertifioitu Kanta-liittymiseen. Aiemmin syntyneitä ”vanhoja” tietoja pystyisi arkistoimaan, mutta tähän ei ryhdytty, koska rahoitusta siihen ei ollut.

EfficaYPH- järjestelmän osalta päädyttiin rakentamaan kokonaan uusi Kanta-liittymiseen sopiva tietojärjestelmäympäristö. Tampere ja Orivesi toteuttivat sen omana hankkeenaan ja Tampereen ”kehyskunnat” sekä Hämeenkyrö omana projektinaan.

Uuteen Effica-ympäristöön suunniteltiin kirjaamisprosessit palvelutehtäväluokituksen ja Kanta-liittymisen mukaisesti. Uudistus oli työntekijöille iso ja olemassa olevat asiakkuudet jouduttiin myös siirtämään uuteen järjestelmään ja rakenteisiin. Kanta-liittymisen vaati paljon suunnittelutyötä niin paikallisesti kuin järjestelmätoimittajan kanssa. Uuden järjestelmän rakentamisessa ja suunnittelussa hyödynnettiin myös palvelutehtäväkohtaisia tiimejä, jotka osallistuivat prosessien ja sisältöjen suunnitteluun. Kehyskuntien ja Hämeenkyrön osalta keskeisinä toimijoina oli 3 hengen ydintiimi, jossa myös Pikassoksen Matti Karvonen oli mukana. Tampereen ja Oriveden suunnittelutiimiin oli tiiviit yhteydet ja järjestelmistä koitettiin rakentaa mahdollisimman yhteneväiset rakenteeltaan. Pääkäyttäjät kokoontuivat säännöllisesti sekä ydintiimin että järjestelmätoimittajan konsultaatioiden kokoontumisissa.

Käyttäjäkoulutukset ajoittuivat marras-joulukuulle ja tarvetta niiden jatkamiselle oli vielä senkin jälkeen. Kanta-liittymisen Efficoiden osalta tehtiin 31.12.2021 ja valmistautumisen osalta muutokset saatiin toteutettua hyvin. Maaliin päästiin ja tulevaisuutta lähdetään rakentamaan tehdyn työn pohjalta.

Vaikuttava sosiaali- ja terveysalan TKI-ympäristö KEHYS - Kehitämme yhdessä

(EAKR-hanke) toteutettiin ajalla 1.3.2019 - 30.9.2021 Pirkanmaalla.

Ohessa olevasta kuvasta voit hahmottaa, mitä kaikkea Kehys -hanke sisälsi ja mitkä kaikki tahot siihen osallistuivat – joko varsinaisina hanketoimijoina tai yhteistyöverkostossa. Projektiryhmä koostui Pirkanmaan sairaanhoitopiirin, TAMK:n ja yliopiston useampien yksiköiden, Tampereen kaupungin, Taitokeskuksen, Suomen yliopistokiinteistöjen ja Pikassoksen eli allekirjoittaneen henkilöstöstä. Hankkeen tarkoituksena oli saada sirpaleinen sote-TKI- toimijakenttä tiiviiseen yhteistyöhön rakentamaan sosiaali- ja terveysalan tutkimus-, kehitys- ja innovaatioekosysteemiä (sote-TKI-ekosysteemi). Lisäksi toiveena oli saada sisältöjä Tampereen kaupungin ja alueen toimijoiden suunnittelemaan Yliopistolliseen kehityshyvinvointikeskukseen, sittemmin Kaupin yliopistolliseen sote-keskukseen (Kylse).

Hanke muodostui seuraavista teemoista:

1. Sote-TKI-ekosysteemin johtaminen
2. Sote-TKI-ekosysteemin toiminnan arviointi ja vaikuttavuus
3. Sote-TKI-ekosysteemin yhteistyö
4. Sote-TKI-ekosysteemin viestintä ja näkyvyys.

Teemojen alle rakennettiin yksityiskohtaisemmat työpaketit ja työ eteni konkreettisesta aikuistyyppin diabetespalveluiden ja päihdepalveluiden yhteiskehittämisestä kohti isoa kuvaa eli ekosysteemin mallintamista. Hankkeen ensimmäinen toimintavuosi oli täynnä työpajoja ja suuria joukkoja yhteen kokoavia tilaisuuksia, mm. omat seminaarit osana Tampereen yliopiston johtajuussymposiumia sekä kaksi erillistä seminaaria, joissa tutustuttiin kansainvälisiin yhteiskehittämisen ja -alustojen esimerkkeihin. Koronapandemia vaikutti heikentävästi myös tämän hankkeen toimintaan ja esimerkiksi kaikkia suunniteltuja yhteistyöpajoja ei voitu järjestää.

Lue tarkemmin kehittämistyöstä loppuraportista: [Kehys](#)

Satakunnan Rakenneuudistushankkeen Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kokemustiedon raportointikäytännöt -osahanke

Sote-ammattilaisten ammatillisen kokemustiedon raportointi oli yksi Satakunnan sote-rakenneuudistushankkeen 14:sta osahankkeesta. Osahanketta toteutettiin kevästä 2021 vuoden loppuun.

Ammatillisella kokemustiedolla tarkoitetaan ammatillisilla olevaa, kokemuksen ja havaintojen kautta syntyvää tietoa. Tämä on tärkeä tietolaji, joka jää kuitenkin usein syrjään. Osahankkeen taustalla oli halu hyödyntää tätä tietoa suunnittelussa, johtamisessa ja päätöksenteossa. Ammatillinen kokemus on yksi tiedonlaji, jonka avulla voidaan kehittää palveluja ja rakenteita. Ammatillisen kokemustiedon arvostaminen on olennainen myös henkilöstön osallisuuden edistämässä sekä tiedolla johtamisen kehittämisessä.

Osahankkeessa kehitettiin kehittäjäryhmän johdolla työkalu, sähköinen lomake, jonka kautta ammatilliset voivat raportoida havainnoistaan ja kokemuksistaan. Lisäksi vuoden aikana levitettiin tietoa ammatillisen kokemustiedon merkityksestä, sen raportoimisen tärkeydestä ja siitä, miten johtajat, päätöksentekijät ja kehittäjät voisivat käyttää tätä ainutlaatuista tietoa hyväkseen. Osahankkeessa järjestettiin kaksi seminaaria, keväällä Tietämisestä toiminnaksi –webinaari ja syksyllä Ammatillisen kokemustiedon raportointi tiedolla johtamisen työkaluna -webinaari. Lisäksi syksyllä

pidettiin neliosainen valmennussarja, joka esitteli menetelmiä, joiden avulla raportoitua tietoa voitaisiin organisaatioissa ja työyksiköissä käsitellä ja työstää.

Osahankkeen aikana saatiin kerättyä 35 raporttia 8 työyksiköstä, joista yksi edusti järjestökenttää. Niistä tehtiin työyksikkö, alue-, asiakasryhmä- sekä maakuntakohtaisia yhteenvetoja, joita toimitettiin eri tahoille ja henkilöille. Osahankkeen loppuessa kokemustiedon raportointikäytäntöjen jatkokehittäminen päätettiin palvelurakennetyöryhmässä siirtää osaksi sekä Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen toimintaa, että Satakunnan hyvinvointialueen valmistelutyötä.

Sosiaalipalvelujen ilmapuntari

Ilmapuntari on vuodesta 2019 alkaen kehitetty toimintatutkimus, jonka fokuksessa ovat toimivan sosiaalialan työyhteisön elementit. Se mittaa asiakastyöntekijöiden hyvinvointia ja toimintaedellytyksiä työssä. Ilmapuntari tarjoaa jatkuvasti päivittyvää tietoa sosiaalipalvelujen paikallisesta tilanteesta, kehittämistarpeista ja puutteita korjaavista toimintaehdotuksista. Siinä keskitytään niihin organisaatioon, johtamiseen, työyhteisöön ja olosuhteisiin liittyviin tekijöihin, joiden tiedetään tukevan erityisesti lasten sosiaalipalvelujen työntekijöitä. Lisäksi selvitetään, miten lastensuojelun toimintaedellytyksiä voidaan työyhteisökohtaisesti arvioida ja vahvistaa.

Vuoden 2020 alussa kolme kertaa vuodessa tehtäviin ilmapuntari-mittauksiin osallistui Pirkanmaalta 19 tiimiä seitsemästä kunnasta. Mittauksia vuonna 2020 tehtiin tiimeille neljän kuukauden välein, yhteensä kolme kertaa. Vuoden 2020 aikana ilmapuntarin mittaustuloksiin lisättiin tiimin tuloksen ja Pirkanmaan kokonaistuloksen lisäksi myös tiimin edellinen mittaustulos, jotta tiimin hyvinvoinnin ja toimintaedellytysten kehityksen vertailu helpottuu. Ilmapuntarin mittaustulosten lisäksi johtaville sosiaalityöntekijöille toimitetaan tiimin tulosten perusteella erilaisia toimenpide-ehdotuksia tilanteen kehittämiseksi. Näitä toimenpide-ehdotuksia päivitettiin vuoden 2021 aikana.

Vuoden 2021 aikana Ilmapuntarin käyttöä laajennettiin Pikassos alueella myös Kanta-Hämeeseen ja Satakuntaan. Näistä maakunnista uusia kuntia tuli mukaan seitsemän ja tiimien lukumäärä kasvoi kahdeksalla.

Ilmapuntarista kerättiin palautetta Pirkanmaalta vuonna 2021 ja palautekeskustelut käytiin myös Satakunnan kanssa. Ilmapuntarin käyttöä haastaa kunnissa eniten tiimin muut haasteet (esim. rekrytointi, liiallinen työmäärä), jotka estävät kehittämistä ja Ilmapuntarin mittaustuloksiin paneutumista sekä johtavilla että yhdessä tiimin kanssa. Toisaalta johtavat sosiaalityöntekijät kokivat Ilmapuntarin olevan helppo ja yksinkertainen kysely, josta saa ymmärrettävät tulokset nopeasti. Lisäksi johtavat sosiaalityöntekijät kokevat mittaustulosten tukevan työhyvinvoinnin johtamista ja omaa johtamistehtävää. Ilmapuntari -mittaukset kilpailevat kuntatasolla keskimäärin 3-4 muun työhyvinvointia mittaavan selvityksen kanssa, joka haastaa osittain työntekijöiden motivaatiota vastata kyselyyn. Ilmapuntarin mahdollisuudet tiimin hyvinvoinnin kehittämiseen vaihtelevat kunnittain, osa kunnista on saanut kehitettyä asteikolla 0-10 hyvinvointiaan hyvin (8), osa taas huonosti (1). Keskiarvoksi Ilmapuntarin kautta tehtävälle kehittämiselle tuli 4,1. Ilmapuntariin liittyvää mittaamista jatketaan vuosittain, jotta saadaan seurattua myös Ilmapuntarin vaikuttavuutta.

Sosiaaliasiamiestoiminta

Tavoite

Sosiaaliasiamies tunnustetaan kunnissa sosiaalihuollon henkilöstön työn tekemisen apuna perustehtävän lisäksi. Perustehtävä on asiakkaiden ja näiden omaisten oikeusturvan edistäminen eri tavoin.

Sosiaaliasiamies käy asiakkaiden asemaa koskevia keskusteluja vuosittain 4 – 5 kunnan/ kuntayhtymän sosiaalihuollon edustajien kanssa joko henkilökohtaisesti kuntaan menemällä tai videopuheluiden avulla. Keskustelut toteutetaan kunnan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaisesti.

Toteutuma

Kuntakäyntejä toteutui yksi live-tilaisuutena ja muut palautekeskustelut (yhteensä 5) Teams:in välityksellä koronan vuoksi. Pyydetysti sosiaaliasiamies koulutti sosiaalihuollon kirjaamisesta; kotihoidon edustajia asiakkaan itsemääräämiskysymyksistä ja sosiaalityön ammattilaisia sekä opiskelijoita sosiaalihuoltolaista. Lisäksi sosiaaliasiamies alusti asiakasturvallisuudesta sosiaalihuollossa.

Tarkemmin sosiaaliasiamiehen toiminnasta voi lukea vuosittaisista [Sosiaaliasiamiehen selvityksistä](#).

Asiantuntijapalvelujen myynti

Lakisääteisen, valtionavustuksella toteutettavan asiantuntijatyön lisäksi Pikassokselta ostetaan asiantuntijapalveluja. Mahdolliset [palvelutuotteet](#) ja niiden kuvaukset löytyvät kotisivuilta. Myymme asiantuntijapalveluita resurssien ja perustyön linjausten puitteissa. Alla toteutuneet vuoden 2021 asiantuntijapalvelujen myynnit:

- Kantaan liittymisen ja palvelutehtäväluokituksen tukea -myytiin Pirkanmaan kunnille 1.1.2021 - 31.12.2021 täysiaikaisella asiantuntijan työpanoksella.
- Pikassos tuotti sosiaalihuollon asiakaslakiin perustuvia sosiaaliasiamiespalveluja vuonna 2021 koko Kanta-Hämeen alueelle sekä Pirkanmaan kunnista Akaalle ja Urjalalle. Kanta-Hämeessä on yhteensä 11 kuntaa, joista Forssan seudun viiden kunnan sosiaalipalvelut tuottaa hyvinvointikuntayhtymä. Sosiaaliasiamiestoiminnan väestöpohja on 191 612 ja eri kuntia on 13.
- Pikassos myi Satasoten Rakennuudistushankkeelle ”Sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstön ammatillisen kokemustiedon dokumentointikäytännöt” -osahankkeen koordinaatiotehtävää 50 % työpanosta.
- Kaksi työnohjausprosessia – yksilö- ja ryhmätyönohjaus.
- Pikassos oli myös mukana Tampereen kaupungin Kotitori -palveluintegraattorin hankinta neuvotteluissa Sociala ry:n pyynnöstä. Kilpailutuksen voitti Sociala. Pikassoksen rooliksi mietittiin yhdessä muiden kanssa erityisesti kehittämisen ja johtamisen tuen tarjoajaa. Sociala

ei saanut palvelutuotantoa käyntiin toivotulla tavalla ja tämän vuoksi tämä Pikassoksen erillistehtävä ei päässyt vielä käyntiin vuonna 2021 muutamaa keskustelua lukuun ottamatta.

- Sosiaaliamies lupautui pitämään neljän kerran maksullisen koulutusarjan Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiölle asiakastietojen kirjaamisen lainsäädännöstä, I. koulutus oli 14.12.2021

4 Talous

Vuoden 2021 Pikassoksen valtionavustus oli 413 016 euroa. Kyseinen summa ei riittänyt täysin kattamaan perustoiminnan menoja. Mutta kuten aiempina vuosina, osa vakituisesta henkilöstöstä teki hankkeille töitä, jolloin perustoimintaan saatiin kompensatiota sitä kautta. Lisäksi toteutettiin kaksi merkittävämpää asiantuntijatyötä ostopalveluna, mikä paransi tulosta. Kuntarahoitusta perustoimintaan Pikassoksella ei ole. Tilinpäätös 2021 näyttää 29 577,87 euroa ylijäämää ja aiempaa vapaata pääomaa on 119 959,28 euroa, joten talous näyttää turvatulta. Vuoden 2021 valtionavustuksesta siirretään 30 000 € käytettäväksi vuoden 2022 puolella. Toimitusjohtajan palkka ja hallituslaisten palkkiot olivat viime vuonna bruttona yhteensä noin 80 785 euroa.

Pikassoksen yhtiöjärjestyksen mukaisesti vahvistetun taseen mukaista voittoa ei jaeta osinkona vaan käytetään yhtiön toiminnan kehittämiseen. Vuoden 2022 valtionavustus on 415 469 € eli nousee parilla tuhannella. Samassa tasossa pysyminen tuo osaltaan vakautta talouteen ja toimintaan. Lisäksi useampi perustoiminnan työntekijä tekee edelleen vuonna 2022 osa-aikaisesti hankkeissa töitä, joten tämä tuo helpotusta perustoiminnan budjettiin.

5 Arvio merkittävimmistä epävarmuustekijöistä ja tulevasta kehityksestä

Pikassoksella on riskienhallintasuunnitelma, jonka hallitus käsittelee ja hyväksyy kahden vuoden välein. Merkittävin riski kohdistuu henkilöstöön: toiminta, kehittämistyön jatkuvuus ja osaaminen sekä verkostojen tuntemus perustuu pitkälti henkilöstön pysyvyyteen ja jaksamiseen. Mikäli tulee paljon poissaoloja ja vaihtuvuutta, tämän luonteinen työ kärsii siitä väistämättä. Monesti kehittämisprosessit ovat maakunnissa yhden työntekijän varassa, joten sijaistamista on hankala järjestää. Sosiaaliamiestoiminta on yhden ihmisen varassa, vaikka lomasijaistukset on sovittu Satakunnan sairaanhoitopiirin palveluksessa olevan sosiaaliamiehen kanssa. Samoin toimitusjohtajan tehtävistä moni on ns. hänen takanaan ja vaikka sijaisjärjestely on sovittu, on se iso riski toiminnan haavoittuvuudelle.

Toinen epävarmuustekijä liittyy ministeriön valtionapuun, jossa pienetkin notkahdukset vaikuttavat Pikassoksen toimintaedellytyksiin. Vuonna 2021 valtionapu pysyi edellisvuoden tasolla ja vuosi 2022 näyttää Pikassoksella kuitenkin turvatulta talouden ja henkilöstön osalta, koska meneillään on useita hankkeita ja palvelutuotannon ostoja eli perustoiminnan rahoitusta saadaan niiden kautta. Lisäksi vapaata pääomaa on edelleen ns. puskurina kohtalaisesti.

Kolmas epävarmuustekijä on sosiaalialan osaamiskeskusten ja sosiaalialan kehittämisen tulevaisuus. Tulevissa hyvinvointialuesuunnitelmissa ja lakiesityksissä ei oteta edelleenkään kunnolla kantaa sosiaalihuollon kehittämistoiminnan tulevaisuuteen eikä osaamiskeskusten paikkaan tai tilanteeseen. Tämä tuo epävarmuutta sekä henkilöstölle että koko toiminnalle. Maakunnalliset ratkaisut voivat olla melko erilaisia ja mikäli sosiaalihuollon kehittämiseen – tai sosiaali- ja terveydenhuollon

kehittämiseen ei ns. korvamerkitä resurssia, piilee suuri riski, että rahat valuvat muuhun toimintaan. Osaamiskeskusjohtajat esittävätkin, että vähintään tuleva siirtymäkausi tulisi turvata, kunnes uudet kehittämistoiminnan lait ja osin myös rakenteet on saatu kunnolla suunniteltua.

LIITTEET

LIITE I

Pikassos Oy:n henkilökunta vuonna 2021:

Tuula Tuominen, toimitusjohtaja

Seija Junno, kehittämispäällikkö

Matti Karvonen, projektipäällikkö Palvelutehtävälukitus ja Kantaan liittymisen tuki, Pirkanmaa

Anni Kuhalainen, perustoiminnan suunnittelija ja aluekoordinaattori Kansa-koulu III-hanke

Satu Loippo, sosiaaliasiamies

Kaisa Bragge, kehittämispäällikkö

Heli Toroska, suunnittelija, 31.8. asti ja Minka-Leino Holm suunnittelija 15.8. alkaen

Outi Kulo toimistos sihteeri

Petra Ahonen, lastensuojelun asiantuntija TOP –hanke 31.7. asti ja Niina Kuusinen 1.8. alkaen

Kristiina Ruuskanen, projektipäällikkö MONNI –hanke

Laura Nila, koordinaattori MONNI –hanke

Eija Luodes, koordinaattori MONNI –hanke

LIITE II

Hallituksen kokoonpano 31.10.2021 asti

Sosiaali- ja terveysjohtaja Jukka Lindberg, Hämeenlinnan kaupunki, (varalla

Marika Paasikoski-Junninen), hallituksen puheenjohtaja

Sosiaali- ja perhepalveluiden johtaja Mari Levonen, Porin kaupunki (varalla Matti Järvinen)

Aikuissosiaalityön palvelualuejohtaja Jaana Paasikangas, FSHKY (varalla Seija Mustajärvi)

Terveys- ja hyvinvointijohtaja Taina Niiranen, Parkanon kaupunki, (varalla Leena Kivimäki)

Yliääkäri, vastuualuejohtaja Sari Mäkinen, PSHP (varalla Tiina Merivuori)

Kehittämisojohtaja Anniina Tirronen, Tampereen kaupunki (varalla Taru Kuosmanen)

Yliopistonlehtori Jenni-Mari Räsänen, Tampereen yliopisto (varalla Laura Kalliomaa-Puha)

Osaamispäällikkö Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu (varalla Satu Vaininen)

Hallituksen kokoonpano 1.11.-31.12.2021

Sosiaali- ja perhepalveluiden johtaja Mari Levonen, Porin kaupunki, hallituksen puheenjohtaja, (varalla Matti Järvinen)

Sosiaali- ja terveysjohtaja Marika Paasikoski-Junninen, hallituksen varapuheenjohtaja (varalla Taija Ylätaalo)

Aikuissosiaalityön palvelualuejohtaja Jaana Paasikangas, FSHKY (varalla Seija Mustajärvi)

Terveys- ja hyvinvointijohtaja Taina Niiranen, Parkanon kaupunki, (varalla Saila Hohtari)

Ylilääkäri, vastuualuejohtaja Sari Mäkinen, PSHP (varalla Tiina Merivuori)

Kehittämisjohtaja Anniina Tirronen, Tampereen kaupunki (varalla Jarkko Lumio)

Yliopistonlehtori Jenni-Mari Räsänen, Tampereen yliopisto (varalla Laura Kalliomaa-Puha)

Osaamispäällikkö Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu (varalla Satu Vaininen)